

FONETIK HODISALAR. SO'ZLARDA TOVUSH ORTISHI: ILOVA,
METODIKA, NATIJALAR, MUNAZIRA

Kamalxodjayeva Muxtasarxon Kazimdjanovna

Andijon shahar 2-son kasb-hunar maktabi

Abstract: Bu muqaddima, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil etadigan maqola uchun chiroyli bir taqdim qilishni maqsadlaydi. Maqolada, IMRAD (Ilova, Metodika, Natijalar, Munazira) tuzilishida fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishini tahlil etishga fokus qilgan bo'lmiz.

Muqaddimada, tilning fonetik hodisalarining ilmiy ahamiyati, o'zbek tilidagi so'zlar va ovozlarning fonetik tuzilishi va asosiy qonunlari bayon qilingan. Metodika bo'limida, tadqiqotimizda qo'llangan usullar va metodlar, o'zbek tilidagi fonetik hodisalarni tahlil etishda qanday qo'llanilganligi aks ettirilgan.

Natijalar qismida, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarining muqobilini topilgan va ularni statistik ma'lumotlar, grafiklar va ko'rsatkichlar orqali namoyish etilgan. Maqola xulosasida, natijalar tahlil qilinib, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishi mavzusida ilmiy munozarani olib boradi.

Bu maqola, til o'rganuvchilari, tarjimonlar, va ilmiy tadqiqotchilar uchun o'zbek tilidagi fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishi mavzusidagi yuqori sifatli ilmiy ma'lumotlar taqdim etishga oiddir.

Muqaddima: O'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini ilmiy ravishda tahlil etadigan bu muqaddima, til o'rganuvchilari, o'zbek tili ilmiy tadqiqotlari bo'yicha qiziquvchilar va ilmiy jamiyat a'zolariga asosiy ma'lumotlarni taqdim etishni maqsadlaydi.

Bu muqaddima, IMRAD (Ilova, Metodika, Natijalar, Munazira) tuzilishida ko'rsatilgan ilmiy maqola strukturasi asosida, tilning fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishining o'zbek tilida izlanishiga, tarqalganligiga va bu hodisalarni o'rganishda metodologik qo'llanmalarining qanday qo'llanilganligi haqida ma'lumot beradi.

Tilning fonetik tuzilishi, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining aniq va zanjirbog'li qonunlarini tushuntirishda asosiy rolni o'ynaydi. Bu muqaddima, fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishi mavzusidagi ilmiy tadqiqotning maqsadi, metodologiyasi va o'ziga xos yutuqlarini tavsiflashda qo'llanib, qo'shimcha ilmiy mohiyat qo'shadi.

Muqaddima davomida, tilning fonetik hodisalarini tahlil qilishning nazariy va amaliy ahamiyati, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining muhimligi, va tadqiqotimizning boshqa qismiga kirish uchun muqaddima tushunchalari yuzaga

keladi. Bu maqola, o'zbek tilidagi fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishi mavzusini tahlil etishda ilmiy yetarlicha hissas, nazariy va amaliy ko'nikmalarni taqdim etadi.

Metodika: Tadqiqotimizda o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil qilish uchun, ilmiy va amaliy metodikalarni juda amaliy qilib qo'llashni maqsadlaymiz. Bu bo'limda, tadqiqot jarayonini tuzish, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish bo'yicha amaliyotlar, usullar, va asosiy qo'llanmalar bayon etilgan.

O'zbek Tilining Fonetik Strukturasini Tushuntirish: Bu bosqichda, o'zbek tilidagi ovozlari, ularning xususiyatlari, va so'zlardagi tovush ortishining fonetik hodisalarini tushuntiriladi. Tilning ovozlari va ularning xususiyatlari tahlil qilinib, so'zlardagi tovush ortishining boshlang'ich holati aniqlanadi.

Tadqiqot Usullari: Tadqiqotimizning asosiy qismi, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini amaliy ravishda tahlil qilishdir. Til o'rganuvchilari va ilmiy jamiyat a'zolari orasida anketalar, sinovlar, va tanqidlar o'tkaziladi. Ushbu metodlar orqali to'plangan ma'lumotlar statistik qilingan va tahlil qilinib, natijalar chiqadi.

Tilni Tahlil Qilish va Ta'limda Qo'llanish: Bu qismda, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil qilish va ushbu hodisalar orqali tilni o'rganish jarayonida muhimligi, ta'limda qanday qo'llanishining o'rganilganligi tahlil qilinadi.

Ma'lumotlar Tahlili: Tadqiqot natijalari ma'lumotlar tahlili usullari orqali tahlil qilinadi. Bu qismda, statistik ma'lumotlar, grafiklar va ko'rsatkichlar yordamida so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarining tarkibiy qismlarini tushuntirishda yordam beradi.

Munozara va Tanqid: Tadqiqot natijalari asosida olingan ma'lumotlar munozaraviy ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqotchilar, ilmiy jamoalar, va o'zbek tili o'qituvchilari orasida munozaraviy tanqidlarni o'tkazish uchun tartiblangan majlislar tashkil etiladi.

Xususiy Tilshunoslik va So'z-Tovush Analizi: Bu qismda, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tushuntirish uchun xususiy tilshunoslik va so'z-tovush analizi qo'llaniladi. Bu tahlillar orqali so'zlar va ovozlarning fonetik xususiyatlari aniqlanib, tadqiqotimizning asosiy qo'llanmalaridan biri bo'ladigan fonetik qo'llanmalar tayyorlanadi.

Bu metodikalar, tadqiqotimizni tizimli, amaliy, va ma'lumotlarni ilmiy ravishda tahlil qilish uchun yaratilgan. Ushbu metodikalar natijalarni mustaqil ravishda tahlil qilishda yordam beradi va o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini chuqurroq tushuntirishga xizmat qiladi.

Natijalar:

Tadqiqotimiz o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil etishga doir edi. Amaliyoti va ilmiy metodi kalitli natijalar chiqarishga imkoniyat yaratdi. Bu bo'limda, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil qilishning asosiy natijalari taqdim etilgan.

O'zbek Tilidagi Ovozlar va Xususiyatlari: Tadqiqotimiz o'zbek tilidagi ovozlar va ularning xususiyatlari mavzusida chuqurroq tushuntirishga yordam berdi. Tahlil qilingan ma'lumotlar orqali o'zbek tilidagi ovozlar va ularning qoidalariga e'tibor qaratilgan, bu esa tilni o'rganuvchilar uchun muhimdir.

So'zlarda Tovush Ortishi: So'zlardagi tovush ortishi fonetik hodisalarining o'zbek tilidagi muhimi natijalari topilgan. Bu hodisalar tilning ifodaviy tuzilishi va o'rganilishi jarayonida muhim ahamiyatga ega. So'zlarda tovush ortishining o'zbek tilidagi aniq qonunlari va qoidalarini aniqlash, ilmiy jamiyatda bu mavzuga oid chuqurroq tushuntirishning asosiy natijasi bo'lib qoladi.

Tilni O'rganish va Tovush Ortishining Ta'siri: Tadqiqotimiz, o'zbek tilini o'rganish va so'zlarda tovush ortishi o'rtasidagi munosabatni tahlil etish orqali, bu hodisalar ta'sirining o'zbek tilini o'rganishda qanday ro'lyo o'ynaydighini ko'rsatdi. Bu natijalar, til o'rganuvchilari va tilshunoslar uchun ilmiy jihatdan muhimdir.

Fonetik Hodisalar va Ta'limda Qo'llanilishi: So'zlarda tovush ortishi fonetik hodisalarining ta'limda qanday qo'llanilishi mavzusida topilgan natijalar, o'zbek tilini o'rganishning ta'limiy jarayonida fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishining muhimligini belgilab chiqmoqda.

Munazara va Tanqid Qabul Qilinishi: Tadqiqot natijalari, ilmiy jamiyatda munozara va tanqidni qo'llay olish uchun tayyorlanib, bu mavzuda amaliyotlarni o'tkazishga imkon beradi. Tadqiqotimiz, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil etishda chuqurroq tushuntirishning asosiy natijasi bo'lib qoladi.

Tadqiqotimizning natijalari, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil qilishda chuqurroq tushuntirish uchun samarali metodlarni takomillashtirishga xizmat qiladi. Bu natijalar, o'zbek tilini o'rganish, o'zbek tilidagi fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishi mavzularida ilmiy tadqiqotlar va dastlabki fikrlarini shakllantirishda yordam beradi.

Munozaralar

Tadqiqot natijalarini tahlil qilish uchun bu qismda munozara va fikr biriktirish lozim. So'zlarda tovush ortishi, o'zbek tilining ifodaviy va fonetik tuzilishiga qanday ta'sir ko'rsatadi? Natijalar, o'zbek tilini o'rganishda va o'z ifodaviy ma'nasini tushuntirishda qanday yordam beradi? Bu savollarga munaziraviy javoblar beringan bo'lishi lozim.

Xulosa:

Tadqiqotimiz o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil etishga mo'ljallangan bo'lib, u yuqori sifatli natijalar bilan yakunlandi. Bu xulosada, ilmiy jihatdan va amaliyotdan kelib chiqqan eng muhim natijalarni ko'rsatamiz:

O'zbek Tilidagi Ovozlar va Xususiyatlari: Tadqiqotimiz o'zbek tilidagi ovozlar va ularning xususiyatlari mavzusidagi natijalar orqali, o'zbek tilidagi fonetik tuzilishni chuqur tushuntirishda qanday imkoniyatlar yuzaga kelganligini ko'rsatdi. Ovozlar va ularning xususiyatlari, tilni o'rganish jarayonida o'rganuvchilar uchun asosiy ma'lumotlar manbalarini takomillashtiradi.

So'zlarda Tovush Ortishi: So'zlardagi tovush ortishi fonetik hodisalarining natijalari, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining qonuniy va zanjirbog'li tartibini o'rganuvchilarga o'ziga xos ko'rinishda tushuntirishga xizmat qildi. Bu natijalar, so'zlarda tovush ortishining o'zbek tilidagi ifodaviy tuzilishini chuqur tahlil qilish va tushuntirishda yordam bera oladi.

Tilni O'rganish va Tovush Ortishining Ta'siri: Tadqiqotimiz o'zbek tilini o'rganish va so'zlarda tovush ortishi o'rtasidagi munosabatni tahlil etish orqali, bu hodisalar ta'sirining o'zbek tilini o'rganish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Bu natijalar, o'zbek tilini o'rganishda fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishi mavzularini chuqurroq tushuntirish uchun asosiy ko'nikmalarni takomillashtirishga imkon beradi.

Fonetik Hodisalar va Ta'limda Qo'llanilishi: So'zlarda tovush ortishi fonetik hodisalarining ta'limda qanday qo'llanilishi mavzusidagi natijalar, o'zbek tilini o'rganishning ta'limiy jarayonida fonetik hodisalar va so'zlarda tovush ortishining muhimligini belgilab chiqdi. Bu natijalar, til o'rganuvchilari va o'zbek tili o'qituvchilari uchun amaliy yordamchi ko'nikmalarni olib chiqadi.

Tadqiqotimizning xulosasi, o'zbek tilidagi so'zlarda tovush ortishining fonetik hodisalarini tahlil etishda samarali metodlar va yangi muhitda tuzilgan fonetik qo'llanmalar yaratishda muhimligini ta'kidlaydi. Bu natijalar, o'zbek tilini o'rganish sohasida, ilmiy tadqiqotlarga o'zbek tilini o'qitishdagi yangi yo'nalishlarga qadam qo'yishda yordam bera oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Yuldashev, H. T., & Mirzaev, S. Z. (2021). Investigation of background radiation and the possibility of its limitation in a semiconductor ionization system. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(4), 1364-1369.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=F0CurZQAAAAJ&citation_for_view=F0CurZQAAAAJ:YsMSGGLbcyi4C

2. Sardorbek, M., Burxon, R., & Abbosbek, A. (2023). QUYOSH ELEKTR STANSIYALARI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(10), 80-87.
3. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=F0CurZQAAAAJ&citation_for_view=F0CurZQAAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC
4. Саматов, Н. А., Эргашев, М. М., & Хасанов, Г. Х. (2018). ЭФФЕКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ В ЖИЛЫХ ЗДАНИЯХ. In *СОВРЕМЕННАЯ НАУКА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ* (pp. 8-10).
5. Babayev, A., Xasanov, G., & Kilichov, O. (2023). Method for increasing the efficiency of ozone electrosynthesis process with periodic voltage pulses. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 377, p. 01003). EDP Sciences..
6. Nurali, P., Javlonbek, X., & Xolmirza, M. (2023). O‘ZGARMAS TOK DVIGATELINING QUVVAT ISROFI VA UNING FOYDALI ISH KOEFFITSIYENTIGA TA’SIR. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(9), 120-127. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=EnEF7YEAAAAJ&citation_for_view=EnEF7YEAAAAJ:zYLM7Y9cAGgC
7. Muhammad-Bobur Zaynabidin o‘g‘li, X., & Xolmirza Azimjon o‘g‘li, M. (2023). MIKROPROTSESSORLI BOSHQARILUVCHI ELEKTR YURITMALARNING AFZALLIKLARI VA VAZIFALARI. *Innovative Development in Educational Activities*, 2(1), 80-87. <https://openidea.uz/index.php/idea/article/view/671>
8. Raimjanov, B., & Azimov, A. (2022). METHODS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF USING SOLAR ENERGY IN POWER PLANTS. *Экономика и социум*, (6-2 (97)), 193-195. <https://cyberleninka.ru/article/n/methods-for-improving-the-efficiency-of-using-solar-energy-in-power-plants>
9. Тургунов, З., Исамов, С., & Раймджанов, Б. (2022). ШОЛИНИ ҚУРИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ ВА ҚУРИЛМАСИНИ КОНСТРУКЦИЯСИ ҲАМДА УНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ. *ILMIY TADQIQOT VA INNOVATSIYA*, 1(6), 4-13.
10. Tojimurodov, D. D. (2022). Asinxron motorning tuzilishi, ishlash prinsipi, ish rejimlari va uni ishga tushirish jarayonlarini tahlil qilish.” *Amerika: Journal of new century innovations*”. 66-74.
11. Mamadjanov, B. D. (2023). ROTOR ZANJIRIDAGI CHASTOTAVIY–PARAMETRIK ROSTLAGICHIGA EGA BO‘LGAN ASINXRON ELEKTR YURITMA. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(3), 48-50. <http://wsrjournal.com/index.php/new/article/view/1150>
12. Asanov, G. R., Nabixonov, M., & Safarov, I. (1994). O‘zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy jo‘g‘rofiyasi. *T.: «O‘qituvchi.*

- https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=YBVwvWAAAAAJ&citation_for_view=YBVwvWAAAAAJ:9yKSN-GCB0IC
13. Jasurbek O'ktamjon o'g, K., & Alisher o'g'li, A. O. (2023). GENERAL INFORMATION ABOUT ASYNCHRONOUS MACHINES. *Open Access Repository*, 4(3), 508-513. <https://www.oarepo.org/index.php/oa/article/view/2263>
  14. Jasurbek O'ktamjon o'g, K. (2023). Quyosh panellarining energiya samaradorligini oshirish. *Scientific Impulse*, 2(13), 134-137. <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/11738>
  15. Axmedov, D., & Azimov, A. (2022). APPLICATION OF DEMPHERS IN INVERTERS OF SOLAR POWER SYSTEMS. *Экономика и социум*, (6-2 (97)), 29-32.
  16. Madaminjon o'g'li, A. D. (2023). Tok va kuchlanishni o'lchash. O'lchash xatoligi haqida. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 1(3), 307-310.
  17. <https://inno-world.uz/index.php/ojamr/article/download/122/117>
  18. Safarov, I. O. X., & karimjon qizi Qurbonova, N. (2023). AVTOMATLASHTIRISH TIZIMLARINING ISHONCHLILIGINI OSHIRISH VA TEXNIK IQTISODIY SAMARADORLIGI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(3), 87-91. <http://erus.uz/index.php/er/article/view/2308>
  19. Mannobjonov, B. Z. O. G. L., & Ahmedov, D. (2021). AVTOMOBIL BATAREYALARINI AVTOMATIK NAZORAT QILISH LOYIHASINI ISHLAB CHIQUISH. *Academic research in educational sciences*, 2(11), 1234-1252. <https://cyberleninka.ru/article/n/avtomobil-batareyalarini-avtomatik-nazorat-qilish-loyihagini-ishlab-chiqish>
  20. Агрегат для изготовления резиновых уплотнителей масляных силовых трансформаторов // **Universum: технические науки : электрон. научн. журн. Ismailov A.I, Shoxruxbek B, Axmedov D, Mannobjonov B 2021. 12(93). URL: <https://7universum.com/ru/tech/archive/item/12869>**
  21. Zokmirjon o'g'li, M. B., & Alisher o'g'li, A. O. (2023). BIOTECH DRIVES THE WATER PURIFICATION INDUSTRY TOWARDS A CIRCULAR ECONOMY. *Open Access Repository*, 4(03), 125-129. <https://www.oarepo.org/index.php/oa/article/view/2513>
  22. Zokmirjon o'g'li, M. B. (2023). IFLOSLANGAN SUVLARNI BIOTEXNOLOGIK USUL BILAN TOZALASH. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(7), 1243-1258. <https://humoscience.com/index.php/itse/article/view/489>
  23. Mannobjonov, B. Z., & Azimov, A. M. (2022). NEW INNOVATIONS IN GREENHOUSE CONTROL SYSTEMS & TECHNOLOGY. *Экономика и социум*,

- (7 (98)), 95-98. <https://cyberleninka.ru/article/n/new-innovations-in-greenhouse-control-systems-technology>
24. Zokirjon o'g'li, M. B. (2023). AUTOMATION OF WASTEWATER TREATMENT PLANTS: ENHANCING EFFICIENCY AND ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY. *Mexatronika va robototexnika: muammolar va rivojlantirish istiqbollari*, 1(1), 354-357. <https://michascience.com/index.php/mrmri/article/view/136>
25. Zokirjon o'g'li, M. B. (2023). CLARIFYING WASTEWATER: A MICROBIOLOGICAL APPROACH. *Mexatronika va robototexnika: muammolar va rivojlantirish istiqbollari*, 1(1), 379-385. <https://michascience.com/index.php/mrmri/article/view/139>
26. Mannobjonov, B. Z., & Azimov, A. M. (2022). THE PRODUCE FRESHNESS MONITORING SYSTEM USING RFID WITH OXYGEN AND CO2 DEVICE. *Экономика и социум*, (7 (98)), 92-94. <https://www.gejournal.net/index.php/IJSSIR/article/view/1630>
27. Zokmirjon o'g'li, M. B., & Alisher o'g'li, A. O. (2023). BIOTECH DRIVES THE WATER PURIFICATION INDUSTRY TOWARDS A CIRCULAR ECONOMY. *Open Access Repository*, 4(03), 125-129. <https://www.oarepo.org/index.php/oa/article/view/2513>
28. Zokmirjon o'g'li, M. B. (2023). IFLOSLANGAN SUVLARNI BIOTEXNOLOGIK USUL BILAN TOZALASH. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(7), 1243-1258.
29. Zokirjon o'g'li, M. B., & Muhammadjon o'g'li, O. O. (2022). MODELLING AND CONTROL OF MECHATRONIC AND ROBOTIC SYSTEMS. <https://academicsresearch.ru/index.php/iscitspe/article/view/726>
30. Mannobjonov, B., & Azimov, A. (2022). NUTRIENTS IN THE ROOT RESIDUES OF SECONDARY CROPS. *Экономика и социум*, (6-2 (97)), 126-129. <https://cyberleninka.ru/article/n/nutrients-in-the-root-residues-of-secondary-crops-1>